

РЕКЛАМНІ МАРШРУТИ ПО ТОЧКАХ САДИБ ЯК ОДИН ІЗ ЧИННИКІВ РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКОГО (ЗЕЛЕНОГО) ТУРИЗМУ В УКРАЇНІ

ДАРЧУК В. Г.

УДК 338.48.02

Дарчук В. Г. Рекламні маршрути по точках садиб як один із чинників розвитку сільського (зеленого) туризму в Україні

Мета статті полягає у визначенні передумов розвитку сільського (зеленого) туризму на території України за напрямками аналізу: стан сільської місцевості, кількість сільського населення, кількість зареєстрованих сільських (зелених) садиб і запропонованих маршрутів садибами сільського (зеленого) туризму. У результаті проведення аналізу стану сільських населених пунктів України було виявлено, що за період з 1991 по 2013 рр. з карти України зник 641 сільський населений пункт (40 селищ і 601 село). За допомогою програмного забезпечення VIZICOM 3.5.11 запропоновано 9 маршрутів, а саме: Кримські, Закарпатські, Івано-Франківські та Чернівецькі, Київсько-Полтавські, Львівські, Полтавські, Хмельницько-Вінницько-Черкасько-Одесько-Миколаївські та Чернігівські садиби сільського (зеленого) туризму. Перспективами подальших досліджень у даному напрямі є побудова моделі розвитку сільського (зеленого) туризму України, що включає імітаційне прогнозування базових складових сфери туристичних послуг (надання туристам набору туристичних послуг).

Ключові слова: село, сільський (зелений) туризм, садиба, маршрут.

Рис.: 9. **Табл.:** 2. **Бібл.:** 11.

Дарчук Вероніка Геннадіївна – аспірантка, кафедра туризму, Донецький національний університет економіки і торгівлі ім. М. Туган-Барановського (вул. Щорса, 31, Донецьк, 83050, Україна)

E-mail: veronika_viktory@mail.ru

УДК 338.48.02

Дарчук В. Г. Рекламные маршруты по точкам усадеб как один из факторов развития сельского (зеленого) туризма в Украине

Цель статьи заключается в определении предпосылок развития сельского (зеленого) туризма на территории Украины по следующим направлениям анализа: состояние сельской местности, количество сельского населения, количество зарегистрированных сельских (зеленых) усадеб и предложенных маршрутов усадьбами сельского (зеленого) туризма. В результате проведения анализа состояния сельских населенных пунктов Украины было обнаружено, что за период с 1991 по 2013 гг. с карты Украины исчез 641 сельский населенный пункт (40 поселков и 601 село). С помощью программного обеспечения VIZICOM 3.5.11 предложено 9 маршрутов, а именно: Крымские, Закарпатские, Ивано-Франковские и Черновицкие, Киевско-Полтавские, Львовские, Полтавские, Хмельницко-Винницко-Черкасско-Одесско-Николаевские и Черниговские усадьбы сельского (зеленого) туризма. Перспективами последующих исследований в данном направлении является построение модели развития сельского (зеленого) туризма Украины, что включает имитационное прогнозирование базовых составляющих сферы туристических услуг (предоставление туристам набора туристических услуг).

Ключевые слова: село, сельский (зеленый) туризм, усадьба, маршрут

Рис.: 9. **Табл.:** 2. **Библ.:** 11.

Дарчук Вероника Геннадиевна – аспирантка, кафедра туризма, Донецкий национальный университет экономики и торговли им. М. Туган-Барановского (ул. Щорса, 31, Донецк, 83050, Украина)

E-mail: veronika_viktory@mail.ru

UDC 338.48.02

Darchuk V. G. Advertising Routes through Manor Sites as One of the Factors of Development of Rural (Green) Tourism in Ukraine

The goal of the article is to identify prerequisites of development of rural (green) tourism in the territory of Ukraine by the following directions of analysis: state of the rural districts, size of rural population, number of registered rural (green) manors and proposed routes through manor sites of the rural (green) tourism. The conducted analysis of the state of rural settlements of Ukraine revealed that 641 rural objects (40 settlements and 601 villages) disappeared from the map of Ukraine during 1991 – 2013. The author used VIZICOM 3.5.11 software to develop 9 routes, namely: Crimean, Carpathian, Ivano-Frankivsk and Chernivtsi, Kyiv-Poltava, Lviv, Poltava, Khmelnytskyi-Vinnitsa-Cherkasy-Odesa-Mykolayiv and Chernigiv manors of the rural (green) tourism. The prospects of further studies in this direction is building up a model of development of rural (green) tourism of Ukraine, which includes imitation forecasting of basic components of the sphere of tourist services (providing tourists with a set of tourist services).

Key words: village, rural (green) tourism, manor, route.

Pic.: 9. **Tabl.:** 2. **Bibl.:** 11.

Darchuk Veronika G. – Postgraduate Student, Department of Tourism, Donetsk National University of Economy and Trade named after M. Tugan-Baranovsky (vul. Shchorsa, 31, Donetsk, 83050, Ukraine)

E-mail: veronika_viktory@mail.ru

Проблема занепаду сільських територій, яку можна і треба вирішувати шляхом розвитку туризму, зокрема сільського (зеленого) туризму, є актуальною для нашої країни як і для більшості держав світу, особливо в умовах продовольчої кризи. Поширення сільського (зеленого) туризму, як показує досвід країн Європи, перешкодив занепаду багатьох регіонів. В Україні цей вид туризму поки розвивається тільки завдяки аматорським зусиллям, зокрема Спілки сприяння розвитку сільського (зеленого) туризму та інших небайдужих людей.

Аналіз наукових досліджень і публікацій свідчить, що проблемам аналізу передумов розвитку сільського (зеленого) туризму України присвячено багато праць,

зокрема В. Бирковича, В. Васил'єва, Ю. Васил'єва, В. Гловацької, П. Горишевського, Ю. Зинько, Ю. Кузьменко [1 – 5]. Водночас необхідність виявлення чинників розвитку сільського (зеленого) туризму за регіонами України потребує більш детального висвітлення.

Мета статті полягає у визначенні передумов розвитку сільського (зеленого) туризму на території України за напрямками аналізу: стану сільської місцевості, кількості сільського населення, кількості зареєстрованих сільських (зелених) садиб і запропонованих маршрутів садибами сільського (зеленого) туризму.

Перш за все, треба визначитися з поняттям «село». Село – традиційний для території України вид населено-

го пункту, жителі якого зайняті переважно в сільському господарстві. Історично розміщення сіл обумовлювалося вимогами сільськогосподарського виробництва і природними умовами (водними ресурсами, рельєфом, ґрунтами, рослинністю, наявністю придатних для сільськогосподарських потреб земель і т.ін.) [6].

Значний практичний і економічний інтерес викликає вивчення сільського розселення в Україні, географія якого змінюється досить швидко. Так, за 1970 – 2006 рр. кількість сільських населених пунктів у країні зменшилася з 31,3 до 28,6 тис. Причому одночасно знижувалася загальна кількість сільського населення (з 21,4 до 15,1 млн осіб, або на 29,4%) [6].

Зміни в сільському розселенні відбуваються відносно невисокими темпами. У той же час загальна тенденція цих змін досить чітко відображає об'єктивні процеси, що відбуваються в Україні – впродовж останнього десятиліття сільське населення кожного регіону країни поступово скорочується. Так, за період з 1991 р. з карти України зник 641 сільський населений пункт, зокрема 40 селищ і 601 село. Зокрема, з 1991 по 2012 рр. в Україні зникло 528 сільських населених пунктів, серед яких 34 селища і 494 села у зв'язку з відсутністю в них жителів. Водночас через об'єднання з іншими населеними пунк-

тами зникло 113 сільських населених пунктів, серед яких 6 селищ і 107 сіл [6].

Рекордним для України за темпами вимирання сіл став 2000 р. Тоді з адміністративного обліку було знято 86 населених пунктів (зокрема 78 через відсутність в них людей). Також багато сільських населених пунктів вимерло в 1992 р. (40), 1995 р. (38), 1996 р. (36), 2007 (39) р. Найбільше за роки незалежності вимерло сіл в Київській (94), Полтавській (55), Житомирській (45), Сумській (45), Харківській (42) і Чернігівській (40) областях. Менше всього – на Волині (1), Закарпатті (1), Черкаській (3), Львівській (5), Хмельницькій (6) і Рівненській (7) областях. Проте через відсутність жителів жодне село за цей час не зникло з території Івано-Франківської, Тернопільської і Чернігівської областей [6]. Соціологи пов'язують кількість вимерлих сіл з негативним природним приростом населення.

Станом на 1 січня 2013 р. більше всього сільських населених пунктів зареєстровано на Львівщині (1850), у Полтавській (1810), Харківській (1679), Житомирській (1613) і Чернігівській (1481) областях. Менше всього – у Чернівецькій (398), Закарпатській (579) і Херсонській (658) областях [8].

Кількість сільських адміністративно-територіальних одиниць в Україні на 1 січня 2013 р. наведено в табл. 1.

Таблиця 1

Кількість сільських адміністративно-територіальних одиниць в Україні на 1 січня 2013 р.

Адміністративно-територіальна одиниця	Селища міського типу	Сільські ради	Сільські населені пункти
Автономна Республіка Крим	56	243	948
Вінницька область	29	661	1461
Волинська область	22	379	1054
Дніпропетровська область	46	288	1435
Донецька область	131	253	1118
Житомирська область	43	579	1613
Закарпатська область	19	307	579
Запорізька область	22	263	915
Івано-Франківська область	24	477	765
Київська область	30	605	1126
Кіровоградська область	27	376	995
Луганська область	109	206	781
Львівська область	34	633	1850
Миколаївська область	17	287	894
Одеська область	33	439	1125
Полтавська область	21	467	1810
Рівненська область	16	338	1000
Сумська область	20	384	1466
Тернопільська область	17	580	1023
Харківська область	61	381	1679
Херсонська область	31	259	658
Хмельницька область	24	568	1414
Черкаська область	15	525	824
Чернівецька область	8	252	398
Чернігівська область	29	525	1481
м. Київ	–	–	–
м. Севастополь (міськрада)	1	4	29
Україна	885	10279	28441

Складено автором за матеріалами офіційного веб-сайту Верховної Ради України [10].

В Україні 27 адміністративно-територіальних одиниць, зокрема Автономна республіка Крим, 24 області та два міста: Київ і Севастополь. У місті Києві, за даними Державної статистичної служби, відсутні сільські мешканці, у Севастополі їх лише 6,2%.

У різних адміністративно-територіальних одиницях України рівень сільського населення дуже різний (рис. 1): від 9,6% у Донецькій до 63% у Закарпатській області [7]. Загалом можна чітко диференціювати територію України за цим показником: області, де сільського населення більше 50% (Закарпатська, Івано-Франківська, Рівненська, Тернопільська, Чернівецька, Вінницька). За

даними [7], саме в цих областях, за виключенням Вінницької, і почав розвиватися сільський «зелений» туризм, і має найбільші темпи зростання зараз. Далі йдуть області сільського населення від 40 до 50%. Таких усього чотири: Волинська, Львівська, Хмельницька, Черкаська. Найбільшою є група областей від 20 до 40% – 10 областей. Областей, в яких процент сільського населення становить менше 20%, усього три: Дніпропетровська, Донецька, Луганська, усі вони знаходяться на сході країни, де дуже великий процент урбанізації території.

Кількість сіл в Україні та регіонах у 1991, 2013 рр. наведено на рис. 2.

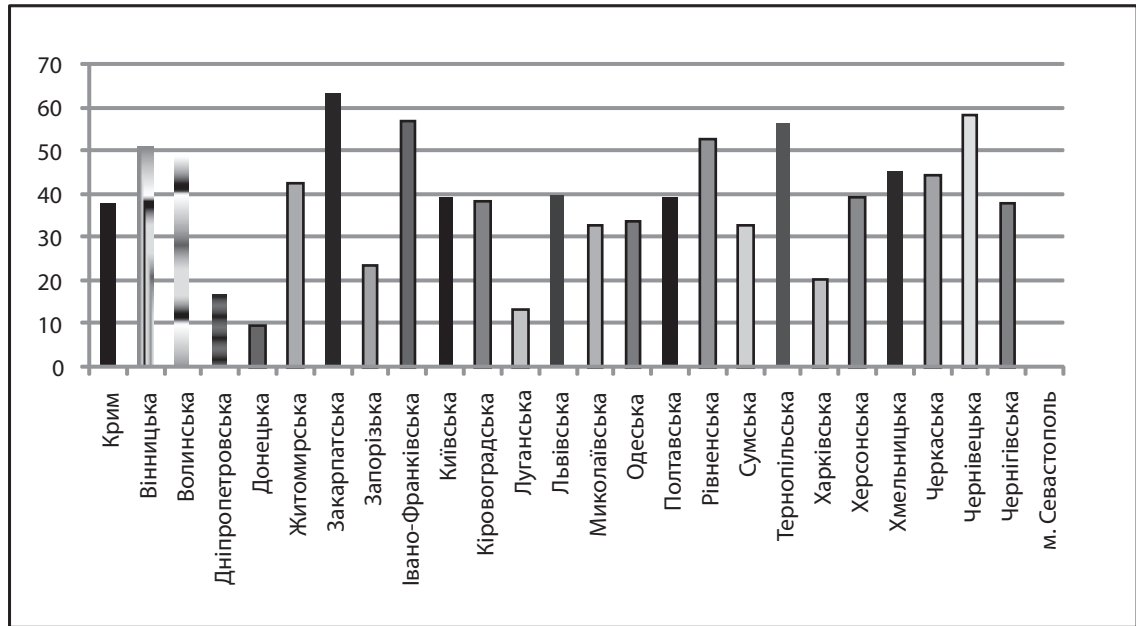

Рис. 1. Кількість сільського населення у 2013 р. за областями України

Складено автором за даними [7].

Рис. 2. Кількість сіл в Україні та регіонах у 1991, 2013 рр. [9, 10]

Виходячи з рис. 2, найбільш інтенсивне скорочення кількості сільських населених пунктів відбувалося в східних і південних областях України. У західній і центральній частині країни, де зосереджено більше половини українських сіл, їх кількість зменшилася трохи. У ряді західних областей (Івано-Франківській, Львівській і Волинській) кількість сільських поселень практично не скоротилася.

Динаміка кількості сільських населених пунктів в Україні (на 1 січня 2003 – 2013 рр.) представлена на рис. 3. З динаміки кількості сільських населених пунктів в Україні (на 1 січня 2003 – 2013 рр.) бачимо, що кількість сіл з кожним роком зменшується і з 2003 по 2013 рр. з карти України зник 171 сільський населений пункт.

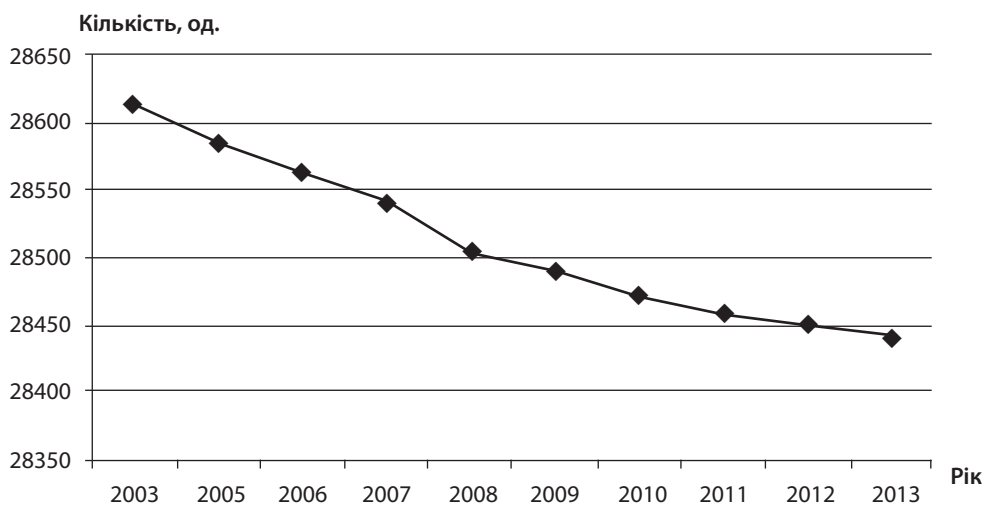

Рис. 3. Динаміка кількості сільських населених пунктів в Україні (на 1 січня 2003 – 2013 рр.)

Складено автором за даними [6, 9, 10].

Таблиця 2

Кількість та розподіл садиб за областями в Україні [5]

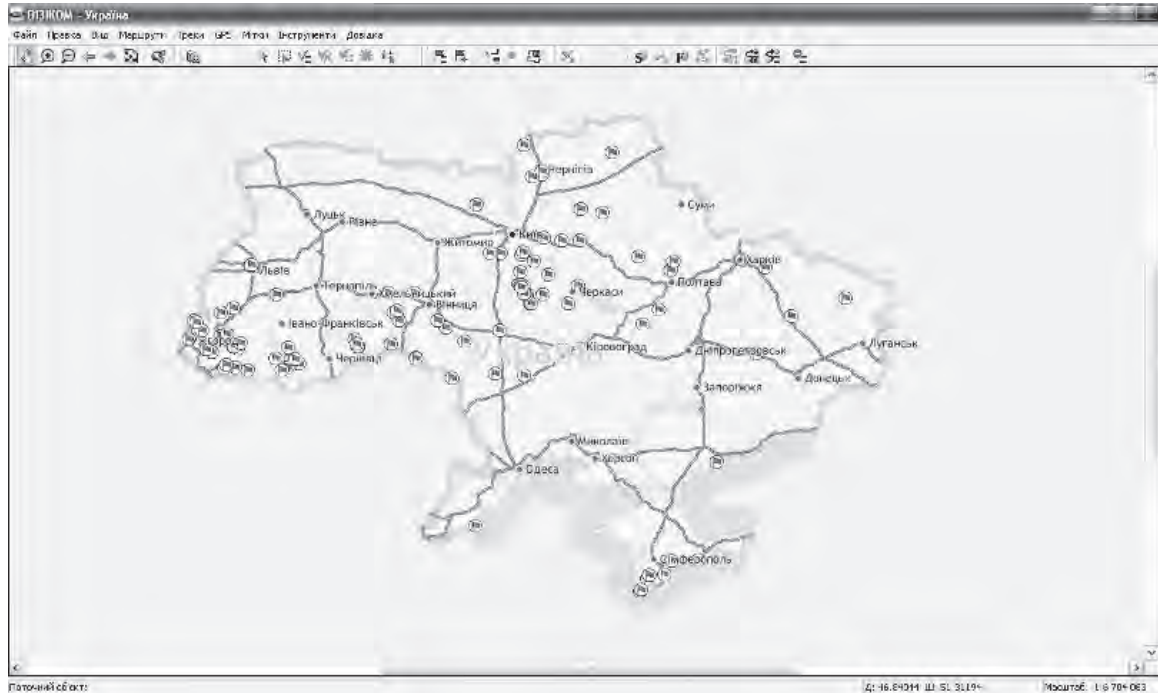
№ з/п	Область	Місце знаходження садиби	Назва садиби	Кількість садиб в області	%
1	2	3	4	5	6
1	АР Крим	с. Нижня Кутузовка	Двуречье	7	6,42
2		с. Пчелине	Страна Напеев		
3		с. Високе	Золота садиба		
4		смт. Коктебель	Дача Коктебеліка		
5		с. Кизилове	Уютный домик		
6		Байдарська долина с. Павлівка	Лесотель «7 чудес»		
7		с. Верхоріччя	Загублений Світ		
8	Вінницька	с. Канава	Родинне гніздо	11	10,09
9		с. Комарівці	Калиновий цвіт		
10		с. Перепеличчя	Медова заводь		
11		с. Губник	Родинне гніздо		
12		с. Бернашівка	Затишок		
13		с. Гармаки	Родинне гніздо		
14		с. Буша	Чарівний куточок		
15		с. Гайове	Подільська Родина		

1	2	3	4	5	6
16		с. Кузьминці	На коні		
17		с. Буша	Подільська хатина		
18		с. Кам'янка	Ненькина колиска		
19	Дніпропетровська	с. Слов'янка	Перлина степу	1	0,91
20	Донецька	м. Святогірськ	Вилла Марія	1	0,91
21		с. Кострина	Заданька		
22		Кошельово	У Габора		
23		смт. Чинадійово	Воробей		
24		с. Хуст	Фокус		
25		с. Івашковиця	Садиба «У Лісника»		
26		с. Оріховиця	Лісова Садиба		
27		с. Синевирська Поляна	Квітка Горган		
28		с. Верхній Студений	Незабудка		
29		с. Верхній Студений	Затишний дім		
30		с. Княгиня	Княгиня		
31	Закарпатська	с. Лумшори	Гостевой дом	21	19,26
32		смт Міжгір'я	Магнолія		
33		смт Міжгір'я	Олеся		
34		с. Кричово	Гуцульська хата		
35		с. Ізки	Затишна хата в Карпатах		
36		смт Чинадійово	Зелена садиба «Вілла де Кампо»		
37		с. Синевир	Бокораш		
38		с. Іза	Будинок біля озера		
39		с. Калини	Садиба на поляні		
40		с. Смереково	Тихе життя		
41		с. Воловець	Зачаровані Карпати		
42	Запорізька	с. Новокостянтинівка	Морской бриз	1	0,91
43		с. Ільці	Красна Хата		
44		смт. Печеніжин	Старжинської Ольги		
45		м. Косів	Горянка		
46	Івано-Франківська	с. Татарів	Чертіж	7	6,42
47		с. Криворівня	Садиба «Там, де гори...»		
48		м.Рогатин	Хатина на узліссі		
49		с. Шешори	Лісова хата		
50		с. Халеп'я	Тріпол'є		
51		с. Ярове	Яровик		
52		с. Дибинці	Дибинецькі Карпати		
53		с. Лютарі	Затишок		
54		с. Гута	«Садиба отамана»		
55		с. Дмитренки	Калиновий кущ		
56	Київська	с. Коряківка	У Коряківському раю	18	16,51
57		с. Дибинці	Зелений гай		
58		с. Жуківці	Київські Карпати		
59		с. Райківщина	Козача застава		
60		с. Кодакі	Villa Gogol		
61		с. Синиця	Синиця		
62		смт.Баришевка	Баришевка		
63		м. Ржищів	Рідні краєвиди		

1	2	3	4	5	6
64		с. Ліщинка	Отдых под Киевом		
65		с. Расавка	Домик рыбака		
66		с. Розкопанці	Мальовнича Рось		
67		с. Розважів	Зелений Гай		
68	Кіровоградська	Куцеволовка	Успіх	1	0,91
69	Луганська	с. Лиман	В гостях у Лелеки	1	0,91
70	Львівська	с. Львів-Брюховичі	На узліссі	4	3,66
71		м. Львів	У Домашки		
72		с. Зубриця	Ведмежа		
73		с. Орів	Карпатські полонини		
74	Миколаївська	м. Первомайськ	Островок	1	0,91
75	Одеська	с. Полянецьке	Відчинення	3	2,75
76		с. Приморське	Куба-далеко		
77		с. Шершенці	Етно-еко хата «Білочі»		
78	Полтавська	с. Березова Рудка	Карпатський зруб	8	7,34
79		с. Довгалівка	Українські вечори у Ганни Василівни		
80		смт Опішне	Лялина Світлиця		
81		с. Березова Рудка	До Марини на гостину		
82		с. Диканька	Затишна оселя		
83		с. Березова Рудка	База здоров'я		
84		с. Кобеляки	Седьмое небо		
85	с. Опішне	Старий хутір			
86	Харківська	смт Печеніги	Усадьба Пушкарь	1	0,91
87	Хмельницька	смт Меджибіж	Лілія	7	6,42
88		с. Цвіклівці	Катерина		
89		с. Сокіл	Калинка		
90		с. Сокіл	Зелена миля		
91		с. Сокіл	лягуна		
92		с. Сокіл	Веселка		
93		с. Смотрич	Світлана		
94	Черкаська	с. Залевки	Холодноярський зорепад	7	6,42
95		м. Канів	Тамарине міжгір'я		
96		с. Родниківка	Родниківка		
97		с. Крутьки	Лісове озеро		
98		с. Карашина	Наталі		
99		с. Моринці	Тарасові шляхи		
100		с. Моринці	Кобзарева колиска		
101	Чернівецька	с. Вижниця	Душа Карпат	1	0,91
102	Чернігівська	м. Чернігів	Біля Лісковицького озера	8	7,34
103		с. Тростянець	Адоніс		
104		с. Тростянець	У Василя		
105		с. Андріївка	Андріївські озера		
106		с. Кам'янка	Лісова застава		
107		с. Свердловка	На краю світу		
108		с. Хаєнки	Зелена світлиця		
109		с. Количівка	Зачарована Десна		
Загалом				109	100

сільського (зеленого) туризму в Україні. Загальну кількість сільських зелених садиб представлено на *рис. 4*.

З *рис. 4* можна зробити висновок, що найбільша кількість сільських зелених садиб зосереджена на заході та в центрі країни, що можна пояснити саме великою кількістю сіл, а також, на жаль, найбільшим зникненням сіл з карти в цих регіонах нашої країни. При цьому, варто зауважити, що не усі з цих садиб офіційно зареєстровані у законодавчому порядку.

Рис. 4. Загальна кількість сільських зелених садиб в Україні

Складено автором з використанням програми Vizicom за даними [5].

Наявність достатньої кількості садиб з яскравим національним колоритом, який поєднує неповторність етнічної та культурної спадщини з наданням комплексу різноманітних туристичних послуг за відносно помірними цінами, створює передумови формування та розвитку національного самобутнього виду туризму – сільського (зеленого) туризму.

Для поширення інформації про наявний потенціал сільського (зеленого) туризму, формування у майбутніх споживачів уяви про розмаїття комплексного туристичного продукту цього виду туризму та враховуючи результати вищенаведеного аналізу, нами було запропоновано 9 маршрутів з місцями розташування точок сільського (зеленого) туризму, а саме: Кримські, Закарпатські, Івано-Франківські та Чернівецькі, Київсько-Полтавські, Львівські, Полтавські, Хмельницько-Вінницько-Черкасько-Одесько-Миколаївські та Чернігівські садиби сільського (зеленого) туризму.

Розглянемо розроблені маршрути місцями сільського (зеленого) туризму та описи даних маршрутів. Для побудови цих маршрутів було використано комп'ютерну програму Vizicom України.

На *рис. 5* представлено маршрут № 1 «Кримські садиби сільського (зеленого) туризму». Він включає у

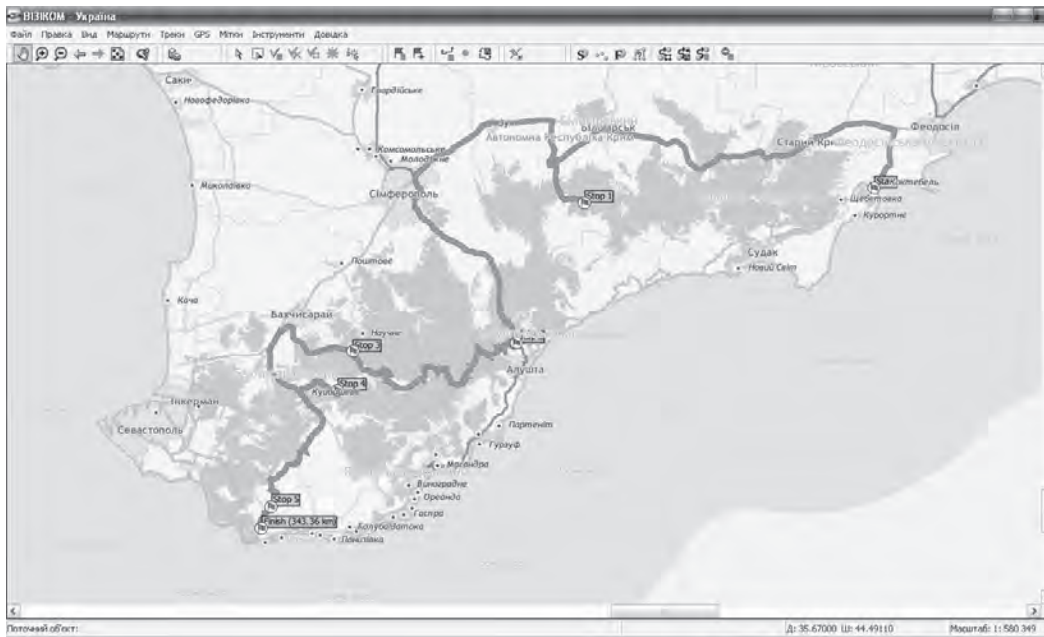
себе 7 садиб або точок («Дача Коктебеліка» (с.мт Коктебель) – «Страна Напеев» (с. Пчелине) – «Двуречье» (м. Алушта) – «Загублений Світ» (с. Многогірчя) – «Золотая усадьба» (с. Високе) – «Лесотель «7 чудес»» (с. Павловка) – «Уютный домик» (с. Кизилове)).

На *рис. 6* надано опис маршруту № 1 «Кримські садиби сільського (зеленого) туризму». За *рис. 6* ми бачимо, що даний маршрут має довжину 343 км і потребує приблизно 410 грн на транспортні витрати (заправка

1 автомобіля). Маршрут бере свій початок у с.мт Коктебель («Дача Коктебеліка») і закінчується у с. Кизилове («Затишний будинок»). Також на *рис. 6* можна побачити відстань кожної садиби відносно початку маршруту (від старту) і відстань у км від садиби до наступної садиби.

На *рис. 7* представлений маршрут № 2 «Закарпатські садиби сільського (зеленого) туризму», а на *рис. 8* – опис даного маршруту. Даний маршрут налічує 21 садибу («Квітка горган» (с. Синевирська Поляна) – Бокораш (с. Синевир) – Магнолія (с.мт. Межгор'є) – Олеся (с.мт. Межгор'є) – «Затишна хата в Карпатах» (с. Изки) – «Затишний дім» (с. Верхній Студений) – «Незабудка» (с. Верхній Студений) – Зачаровані Карпати (с. Воловец) – Гостевой домік (с. Лумшори) – «Тихе життя» (с. Смерекова) – «Заданька» (с. Кострино) – «Княгиня» (с. Княгиня) – «Лісова Садиба» (с. Ореховица) – Зелена садиба «Вілла де Кампо» (с.мт Чинадієво) – «Воробей» (с.мт Чинадієво) – Садиба «У Лісника» (с. Івашковиця) – «У Габора» (с. Кошельово) – «Будинок біля озера» (с. Іза) – «Фокус» (с. Хуст) – «Гуцульська хата» (с. Кричево) – «Садиба на поляні» (с. Калини)).

Виходячи з *рис. 8*, ми бачимо, що даний маршрут має довжину 587 км і потребує приблизно 620 грн на транспортні витрати (заправка 1 автомобіля). Марш-

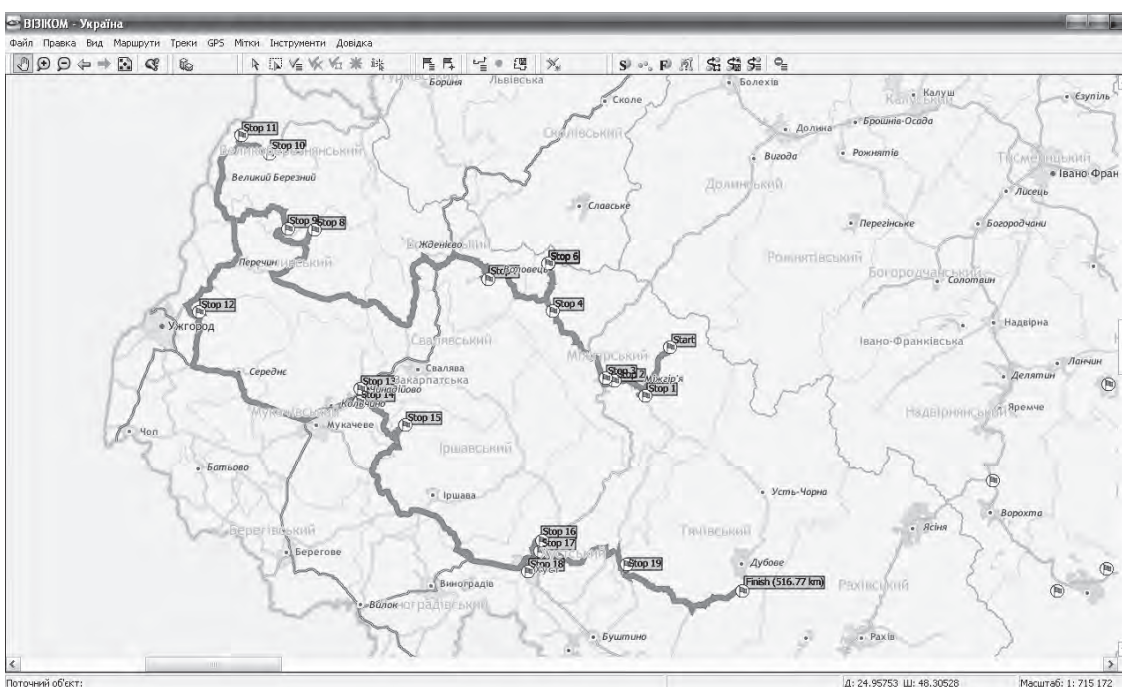

Рис. 5. Маршрут № 1 Кримські садиби сільського (зеленого) туризму

Складено автором з використанням програми VIZicom.

№	Назва	Координат	Час розраунку	Довжина	Точка маршруту	Довжина (км)	Від старту (км)
1	92. Дача Костебелка - 93. Уютний дімок		13.07.13 21:09:01	343,357	92. Дача Костебелка	0,000	0,000
					2. Страна Навев	96,370	96,370
					1. Дворець	96,432	192,802
					4. Загублений світ	60,695	253,498
					91. Золотая усадьба	42,156	295,653
					3. Лесотель "7 чудес"	42,181	337,834
					93. Уютний дімок	5,523	343,357

Рис. 6. Опис маршруту № 1 «Кримські садиби сільського (зеленого) туризму»

Рис. 7. Маршрут № 2 «Закарпатські садиби сільського (зеленого) туризму»

№	Назва	Координат	Час розрахунку	Довжина	Точка маршруту	Довжина (км)	Відстань (км)
1	20. Квітка горган - 32. Садиба на поляні		15.07.15 21:17:44	516,775	20. Квітка горган	0,000	0,000
					20. Бокораш	12,302	12,302
					25. Магнолія	12,017	24,318
					26. Олеся	4,631	28,950
					28. Затишна хата в Карпатах	20,579	49,529
					22. Затишний дім	11,157	60,686
					21. Незабудка	0,328	61,014
					34. Зачаровані Карпати	25,749	86,763
					24. Гостевий домок	86,805	173,568
					30. Тихе життя	16,408	189,976
					14. Заданька	44,145	234,121
					23. Княгиня	9,275	243,396
					19. Лісова Садиба	51,395	294,791
					29. Зелена садиба "Вілла де Кампо"	55,237	350,028
					16. Воробей	3,534	353,562
					18. Садиба "У Лісника"	18,030	371,592
					15. У Габора	70,640	442,232
					31. Будинок біля озера	5,638	447,870
					17. Фокус	5,278	453,148
					27. Гуцульська хата	32,704	485,852
					32. Садиба на поляні	30,922	516,775

Рис. 8. Опис маршруту № 2 «Закарпатські садиби сільського (зеленого) туризму»

рут бере свій початок (старт) у с. Синевирська Поляна («Квітка горган») і закінчується (фініш) у с. Калини («Садиба на поляні»).

Так само було побудовано і інші маршрути, до яких ввійшли:

Маршрут № 3 «Івано-Франківські та Чернівецькі садиби сільського (зеленого) туризму», який налічує 8 садиб сільського (зеленого) туризму («Чертіж» (с. Татарів) – «Красна Хата» (с. Ільці) – Садиба «Там де гори...» (с. Криворівня) – «Душа Карпат» (с. Вижиця) – «Горянка» (м. Косів) – «Лісова хата» (с. Шешори) – «Старжинської Ольги» (с.мт Печеніжин). Розраховано, що, цей маршрут має довжину 157 км і потребує приблизно 190 грн на транспортні витрати (заправка 1 автомобіля). Маршрут бере свій початок (старт) у с. Татарів («Чертіж») і закінчується (фініш) у с.мт Печеніжин («Старжинської Ольги»). Це найменший із запропонованих нами маршрутів, він підійде для молоді або студентів, включає в себе 7 садиб і пролягає по території двох областей.

Маршрут № 4 має назву «Київсько-Полтавські садиби сільського (зеленого) туризму» та складається з таких садиб: «Карпатський зруб» (с. Березова Рудка) – «База здоров'я» (с. Березова Рудка) – «До Марини на гостини» (с. Березова Рудка) – «Козача застава» (с. Райковщина) – «Райківщина» (с. Яготинське) – «Баришевка» (с. Баришевка) – «Яровик» (с. Ярове) – «Villa Gogol» (с. Кодаки) – «Тріпол'є» (с. Халеп'я) – «Київські Карпати» (с. Жуковці) – «Рідні краєвиди» (с. Ржищів) – «Відпочинок під Київом» (с. Лещинка) – «Синиця» (с. Синиця) – «Затишок» (с. Лютарі) – «Дибинецькі Карпати» (с. Дибинці) – «Зелений гай» (с. Дибинці) – «Мольовничя Рось» (с. Розкопанці) – «Садиба отамана» (с. Гута) – «Калиновий куц» (с. Дмитренки) – «У коряківському раю» (с. Коряківка). Маршрут включає в себе 20 садиб сільського (зеленого) туризму і пролягає по території двох областей, а саме: Київської та Полтавської. Розраховано, що, цей маршрут має довжину 488 км і потребує приблизно 590 грн на транспортні витрати (заправка 1 автомобіля). Маршрут бере свій початок (старт) у с. Березова Рудка («Карпатський зруб») і закінчується (фініш) у с. Коряківка («У коряківському раю»).

Маршрут № 5 «Львівські садиби сільського (зеленого) туризму» складається з таких садиб: «На узліссі» (с. Львів-Брюховичі), «У Домашки» (м. Львів), «Хатина на узліссі» (м. Львів), «Карпатські полонини» (с. Орів), «Ведмежа» (с. Зубриця). Маршрут Львівські садиби сільського (зеленого) туризму включає в себе 5 садиб, має довжину 231 км і потребує приблизно 280 грн на транспортні витрати (заправка 1 автомобіля). Маршрут бере свій початок (старт) у с. Львів-Брюховичі («На узліссі») і закінчується (фініш) у с. Зубриця («Ведмежа»).

Маршрут № 6 «Полтавські садиби сільського (зеленого) туризму» складається з таких садиб: «Українські вечори у Ганни Василівни» (с. Довгаливка) – «Лялина Світлиця» (с. Опішня) – «Старий хутор» (с. Опішня) – «Затишна оселя» (с. Диканька) – «Сьоме небо» (с. Кобеляки) – «Успіх» (с. Куцезоловка). Цей маршрут має довжину 311 км і потребує приблизно 370 грн на транспортні витрати (заправка 1 автомобіля). Маршрут бере свій початок (старт) у с. Довгаливка («Українські вечори у Ганни Василівни») і закінчується (фініш) у с. Куцезоловка («Успіх»).

Маршрут № 7 «Хмельницько-Вінницько-Черкасько-Одесько-Миколаївські садиби сільського (зеленого) туризму» складається з садиб: «Родниківка» (с. Родниківка) – «Родинне гніздо» (с. Губник) – «Медова заводь» (с. Перепеличче) – «Родинне гніздо» (с. Канава) – «Ненькина колиска» (с. Камянка) – «Лілія» (с. Меджибож) – «Калиновий цвіт» (с. Комаровці) – «Подільська Родина» (с. Гайове) – «Родинне гніздо» (с. Гармаки) – «На коні» (с. Кузьминці) – «Світлана» (с. Смотрич) – «Катерина» (с. Цвіклівці) – «Веселка» (с. Сокіл) – «Калинка» (с. Сокіл) – «Лягуна» (с. Сокіл) – «Зелена миля» (с. Сокіл) – «Затишок» (с. Бернашівка) – «Подільська хата» (с. Буша) – «Чарівний куточок» (с. Буша) – Етно-еко хата «Білочі» (с. Шершенці) – «Відчинення» (с. Полянецьке) – «Островок» (с. Первомайськ). Маршрут має довжину 1231 км і потребує приблизно 1500 грн на транспортні витрати (заправка 1 автомобіля). Маршрут бере свій початок (старт) у с. Родниківка («Родниківка») і закінчується (фініш) у с. Первомайськ («Островок»).

Це найбільший із запропонованих нами маршрутів, він підійде для сімейного відпочинку, включає в себе 22 садиби та пролягає по території п'яти областей.

Маршрут № 8 «Черкаські садиби сільського (зеленого) туризму» складається з садиб: «Лісове озеро» (с. Крутьки) – «Холодноярський зорепад» (с. Залевки) – «Тарасові шляхи» (с. Моринці) – «Кобзарева колиска» (с. Моринці) – «Наталі» (с. Карашина) – «Тамарине міжгір'є» (с. Канев) та має довжину 320 км і потребує приблизно 390 грн на транспортні витрати (заправка 1 автомобіля). Маршрут бере свій початок (старт) у с. Крутьки («Лісове озеро») і закінчується (фініш) у с. Первомайськ («Островок»).

Маршрут № 9 «Чернігівські садиби сільського (зеленого) туризму» складається з таких садиб: «На краю світу» (с. Свердловка) – «Адоніс» (с. Тростянець) – «У Василя» (с. Тростянець) – «Зелена світлиця» (с. Хаенки) – «Зачарована Десна» (с. Хаенки) – «Біля Лісовицького озера» (м. Чернігів) – «Андріївські озера» (с. Андріївка) – «Лісова застава» (с. Кам'янка). Всього Чернігівський маршрут налічує 8 садиб сільського (зеленого) туризму. Цей маршрут має довжину 475 км і потребує приблизно 570 грн на транспортні витрати (заправка 1 автомобіля). Маршрут бере свій початок (старт) у с. Свердловка («На краю світу») і закінчується (фініш) у с. Кам'янка (Лісова застава).

Існуючи садиби сільського (зеленого) туризму України, які не увійшли у запропоновані нами маршрути через віддаленість від інших садиб, можна відвідувати в індивідуальному порядку.

Загальну карту запропонованих маршрутів сільського (зеленого) туризму наведено на *рис. 9*.

Виходячи з *рис. 9* можна зробити висновок, що основні маршрути було зосереджено нами у найбільш проблемних областях України, де за останні 20 років зникла найбільша кількість сіл.

ВИСНОВКИ

Сільський (зелений) туризм виступає важливим чинником збереження сіл і сільського населення, стабільного динамічного збільшення надходжень до бюджету, активізації розвитку багатьох галузей економіки (транспорт, торгівля, зв'язок, будівництво, сільське господарство тощо).

Аналіз кількості садиб по Україні показав, що найбільша кількість зареєстрованих садиб знаходиться у таких областях: Закарпатська (21), Київська (18), Вінницька (11), Полтавська (8), Чернігівська (8), Івано-Франківська (7), Хмельницька (7) і АР Крим (7); відсутні садиби у Волинській, Житомирській, Рівненській, Тернопільській, Херсонській областях і адміністративних центрах Києві і Севастополі. Більше всього сільських населених пунктів зареєстровано в Львівській (1850), у Полтавській (1810), Харківській (1679), Житомирській (1613) і Чернігівській (1481) областях, а менше всього – у Чернівецькій (398), Закарпатській (579) і Херсонській (658) областях.

З метою поширення інформованості туристів про наявність точок сільського (зеленого) туризму розроблено та описано 9 рекламних туристичних маршрутів при допомозі програмного забезпечення VIZICOM 3.5.11 України 2012.

Залучення сільських територій до сільського (зеленого) туризму дозволить зберегти етнографічну самобутність сільських територій та повернення загубленого національного значення цих сіл. Запропоновані нами маршрути надають поштовх для відродження й розвитку традиційної культури; можливість пізнати справжні українські традиції і, зрештою, завдячуючи тому, що етнокультура села репрезентує Україну світові й приваблює також іноземних туристів, що є важливим чинником для розвитку туризму в цілому. ■

Рис. 9. Загальна карта запропонованих маршрутів сільського (зеленого) туризму

ЛІТЕРАТУРА

1. **Биркович В. І.** Сільський зелений туризм – пріоритет розвитку туристичної галузі України. Стратегічні пріоритети / В. І. Биркович // Науково-аналітичний щоквартальний збірник. – 2008. – №1 (6). – С. 138 – 143.
2. **Васил'єв В. П.** Десять років розвитку сільського зеленого туризму в Україні. Проблеми та перспективи / В. П. Васил'єв // Туризм теорія та практика. – 2005. – № 1. – С. 3 – 16.
3. **Горішевський П.** Сільський зелений туризм: організація надання послуг гостинності / П. Горішевський, Ю. Васил'єв. – Івано-Франківськ: Місто НВ, 2003. Т. 1 – 4. – С. 9 – 13.
4. **Гловацька В. В.** Послуги господарств населення із сільського зеленого туризму / В. В. Гловацька // Економіка АПК. – 2006 – № 10. – С. 148 – 155.
5. **Кузьменко Ю.** Туризм: екологічний, зелений или сільський? Подбор туров / Ю. Кузьменко [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ruraltourism.com.ua/?a=proturizm>. – Заглавие с титул. екрана.
6. **Населённые пункты Украины** [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.photoukraine.com/russian/articles?id=30>. – Заглавие с титул. екрана.
7. **Кількість адміністративно-територіальних одиниць на 1 січня 2013 року** [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2013/ds/ator/ator2013_u.htm
8. **Коментарии: Донецк. За годы независимости в Украине не стало 641 села.** [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://donetsk.comments.ua/news/2013/04/09/181127.html>. – Заглавие с титул. екрана.
9. **Новости. С 1991 года в Украине исчезло 601 село – больше всего в Киевской, Полтавской и Житомирской областях.** [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://news.finance.ua/ru/~1/0/all/2013/04/10/300093>. – Заглавие с титул. екрана.
10. **Офіційний веб-сайт Верховної Ради України.** [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://portal.rada.gov.ua/ru/news/Novosti/Soobshcheniya>. – Заглавие с титул. екрана.
11. **Концепция развития сельского туризма в Крыму** [Электронный ресурс]. – Режим доступа : http://en_63267concept_Green_Rural_Tourism_in_Crimea_2010. – Заглавие с титул. екрана.

Науковий керівник: Виноградова О. В. – д-р екон. наук, професор, академік АЕНУ, завідувач кафедри туризму Донецького національного університету економіки і торгівлі імені Михайла Туган-Барановського

REFERENCES

- Byrkovych, V. I. "Sil'skyi zelenyi turizm – priorytet rozvytku turystychnoi haluzi Ukrainy. Stratehichni priorytety" [Green tourism – the priority development of the tourism industry in Ukraine. Strategic Priorities]. *Naukovo-analitychnyi shchokvartalnyy zbirnyk*, no. 1 (6) (2008): 138-143.
- Horishevskiy, P., Vasyliiev, Yu., and Zinko, Yu. *Sil'skyi zelenyi turizm: orhanizatsiia nadannia posluh hostynnosti* [Green tourism: organization providing hospitality services]. Ivano-Frankivsk: Misto NV, 2003.
- Hlovatska, V. V. "Posluhy hospodarstv naselennia iz silskoho zelenoho turizmu" [Services of households from rural tourism]. *Ekonomika APK*, no. 10 (2006): 148-155.

Kuzmenko, Yu. "Turizm: ekologicheskii, zelenyy ili selskiy? Podbor turov" [Tourism: eco, green, or rural? Selection rounds]. <http://www.ruraltourism.com.ua/?a=proturizm>

"Kilkist administrativno-terytorialnykh odynts na 1 sichnia 2013 roku" [Number of administrative units on 1 January 2013]. http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2013/ds/ator/ator2013_u.htm

"Kommentarii: Donetsk. Za gody nezavisimosti v Ukraine ne stalo 641 sela" [Comments: Donetsk. During the years of independence, Ukraine has not become 641 villages]. <http://donetsk.comments.ua/news/2013/04/09/181127.html>

"Kontsepsiia razvitiia selskogo turizma v Krymu" [The concept of rural tourism in Crimea]. http://en_63267concept_Green_Rural_Tourism_in_Crimea_2010

"Naselennye punkty Ukrainy" [Settlements of Ukraine]. <http://www.photoukraine.com/russian/articles?id=30>

"Novosti. S 1991 goda v Ukraine ischezlo 601 selo – bolshe vsego v Kievskoy, Poltavskoy i Zhitomirskoy oblastiakh" [News. Since 1991, Ukraine has disappeared village of 601 – the most in Kiev, Poltava and Zhytomyr regions]. <http://news.finance.ua/ru/~1/0/all/2013/04/10/300093>

Ofitsiinyi veb-sait Verkhovnoi Rady Ukrainy. <http://portal.rada.gov.ua/ru/news/Novosti/Soobshcheniya>

Vasyliiev, V. P. "Desiat rokov rozvytku silskoho zelenoho turizmu v Ukraini. Problemy ta perspektyvy" [Ten Years of Rural Green Tourism in Ukraine. Challenges and Opportunities]. *Turizm teoriia ta praktyka*, no. 1 (2005): 3-16.